

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
РОЗРОБЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ

Студента 4 курсу, 13 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Пастовенський
Сергій
Олегович

Науковий керівник
канд. екон.наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
канд.екон.наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____

«01» грудня 2021 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Пастовенському Сергію Олеговичу

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): «Розроблення економічного профілю територіальної громади»

Затверджена наказом ректора від «26» листопада 2021 р. № 3884

2. Строк здачі студентом закінченого роботи (проекту): 05.06.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Мета роботи (проекту): дослідження економічної сутності профілю добровільно об'єднаної територіальної громади як своєрідного інструменту активізації місцевого економічного розвитку та обґрунтування методики його складання.

Об'єкт дослідження: процес створення економічного профілю територіальних громад.

Предмет дослідження: узагальнення теоретико-методичних основ економічного профілю територіальних громад.

4. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (проекту) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (НА МАТЕРІАЛАХ АНДРУШІВСЬКОЇ
ОТГ)

1.1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА
ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1.2. АДМІНІСТРАТИВНИЙ УСТРІЙ АНДРУШІВСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ
ФУНКЦІОНУВАННЯ

РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ТА
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ АНДРУШІВСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. ВИДИ МОДЕЛЕЙ ТА МЕТОДІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.2. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ
АНДРУШІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

5. Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 20.11.2021	20.11.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 05.01.2022	05.01.2022
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.03.2022	20.03.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.04.2022	20.04.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 23.05.2022	23.05.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.06.2022	01.06.2022
7	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-05. 06.2022	01-05. 06.2022
10	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.06.2022	До 10.06.2022
11	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання « 01 » грудня 2022 р.

7. Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Мінняйло О.І.

8. Гарант освітньої програми Головня Ю.І.

9. Завдання прийняв до виконання студент Пастовенський Сергій

Олегович

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи
(проекту):

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна

(ПШБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускню кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Пастовенського

С.О.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми: Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«10» червня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (НА МАТЕРІАЛАХ АНДРУШІВСЬКОЇ ОТГ)	
1.1. Загальні положення, структура та характеристика економічного профілю територіальної громади.....	8
1.2. Адміністративний устрій Андрушівської територіальної громади та особливості її функціонування.....	16
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ АНДРУШІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	
2.1. Види моделей та методів економічного профілю територіальної громади.....	28
2.2. Напрями удосконалення економічного профілю андрушівської територіальної громади.....	34
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	43

ВСТУП

Актуальність випускної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що якщо в громаді працюватиме бізнес, мешканці матимуть змогу працевлаштування, а місцевий бюджет – надходження у вигляді податків, які можна спрямовувати на розбудову соціальної інфраструктури. Відповідно, місцева влада зацікавлена в реалізації комплексу заходів, що здатні спонукати ініціативних підприємців до започаткування власної справи, а діючих бізнесменів – до розвитку своєї справи (свого бізнесу) на території громади шляхом розширення чи диверсифікації діяльності. Одночасно органи місцевого самоврядування мають будувати політику державного регулювання підприємництва на території громади з урахуванням стратегічних пріоритетів, що знаходить свій прояв у визначенні саме тих видів діяльності, які є бажаними на території новоутвореної громади, а головне – є можливими з урахуванням місцевого потенціалу, місцевих традицій тощо.

У свою чергу, інформація щодо можливості започаткування чи ведення бізнесу на території відповідної територіальної громади потребує належної методологічної обробки з позиції її формування та подальшої систематизації й узагальнення у певному документі, який служитиме свого роду візитною карткою адміністративно-територіальної одиниці. Вкрай важливо розпочати таку роботу відразу після утворення добровільно об'єднаної територіальної громади, а в подальшому лише коригувати та доповнювати цю інформацію.

З числа дослідників, які збагатили українську науку напрацюваннями, що отримані під час супроводження процесу стратегічного планування в окремих об'єднаних територіальних громадах, варто відзначити таких: О. Берданова, В. Вакуленко, І. Валентюк, Г. Васильченко, І. Парасюк, А. Ткачук, Н. Єременко та ін.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження економічної сутності профілю добровільно об'єднаної територіальної громади як своєрідного інструменту активізації місцевого економічного розвитку та обґрунтування методики його складання.

Для досягнення мети передбачено вирішити такі **завдання**:

- визначити загальні положення, структуру та характеристику економічного профілю територіальної громади;
- установити та описати основні елементи адміністративного устрою Андрушівської територіальної громади та її особливості функціонування;
- розглянути види моделей та методів економічного профілю територіальної громади;
- запропонувати напрямки удосконалення економічного профілю Андрушівської територіальної громади.

Об'єкт дослідження – процес створення економічного профілю територіальних громад.

Предмет дослідження – узагальнення теоретико-методичних основ економічного профілю територіальних громад.

Методологія дослідження. Під час підготовки роботи були застосовані наступні методи дослідження: порівняння, узагальнення та аналіз.

Практичне значення роботи полягає в тому, що запровадження запропонованих заходів має позитивно вплинути на подальший розвиток економічного профілю територіальних громад в Україні.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів які включають в себе по два підрозділи, висновків, списку використаних джерел з 32 найменувань. Роботу викладено на 47 сторінках друкованого тексту, містить 5 таблиць.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (НА МАТЕРІАЛАХ АНДРУШІВСЬКОЇ ОТГ)

1.1 Загальні положення, структура та характеристика економічного профілю територіальної громади

В Україні проходить процес реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади, чи так звана реформа децентралізації. Результатом її реалізації є формування добровільно об'єднаних територіальних громад, що стають творцями свого майбутнього економічного розвитку. З початку запровадження цієї реформи в державі вже створено 882 об'єднані територіальні громади. [1]

Приймаючи рішення про добровільне об'єднання, органи місцевого самоврядування розуміють необхідність створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, важливість надання високоякісних та доступних публічних послуг на теренах новоутвореної адміністративно-територіальної одиниці. Задовольнити реалізацію частини повноважень соціального спрямування можна лише за рахунок економічної складової місцевого розвитку, а саме: створення та розвитку різних видів бізнесу. [2]

Якщо в територіальній громаді працюватиме бізнес, мешканці матимуть більше місць для працевлаштування, а місцевий бюджет отримуватиме надходження у вигляді податків, які можна спрямовувати для розбудови соціальної інфраструктури. Зробимо висновок, що місцева влада зацікавлена в реалізації заходів, що здатні спонукати ініціативних підприємців до започаткування власної справи, а діючих бізнесменів – до розвитку своєї справи на території громади шляхом розширення. Також органи місцевого самоврядування мусять будувати політику державного регулювання підприємництва на території громади, враховуючи стратегічні пріоритети, що знаходять свій прояв у визначенні саме тих видів діяльності, які є основними на території новоутвореної громади, а головне – є можливими з урахуванням місцевого потенціалу.

При розробці стратегій розвитку та планів економічного розвитку головним об'єктом уваги є бізнес, тому опитування має стосуватися насамперед бізнесу. Разом з тим, загальна оцінка стану розвитку в територіальній громаді буде повноцінною та всебічною, якщо її доповнити опитуванням мешканців та урядовців див. Табл 1.1.

Таблиця 1

Структура звіту про опитування думки бізнесу

1. ВСТУП. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО БІЗНЕС	Період створення підприємства (бізнесу), структура власності, характер бізнесу, географічні зони збуту, прогноз збуту, причини розміщення фірми в територіальній громаді, можливості щодо мобільності підприємства.
2. ПРАЦЯ ТА РОБОЧА СИЛА	Динаміка чисельності працівників, її розподіл за статтю, рівнем освіти та місцем проживання, динаміка заробітної плати, розподіл робочої сили за якістю, рівень задоволеності підприємства якістю робочої сили, фахове забезпечення посад.
3. ІНВЕСТИЦІЇ ТА ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ	Володіння земельною ділянкою, наявність на ній споруд та можливості додаткового будівництва, збільшення виробництва продукції в інших адміністративних одиницях, бажання та можливості подальшого розширення бізнесу тут чи в інших територіях, планування створення нових робочих місць.
4. ПОСЛУГИ ТА СТОСУНКИ З МІСЦЕВИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ	Чинники негативного впливу на розвиток підприємства (бізнесу), якість послуг, що надаються органами місцевої влади, роль міста в сприянні бізнесу, послуги для покращення бізнес-клімату, інфраструктура підтримки бізнесу.
5. ПРІОРИТЕТНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ	Оцінка роботи міської влади, позитив та негатив ведення бізнесу в територіальній громаді, постановка проблем, які потребують першочергового вирішення, пріоритетні напрямки розвитку міста.
6. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	Загальні висновки з попередніх розділів, пропозиції щодо підтримки та розширення бізнесу на території, покращення діяльності органів влади.

Джерело: складено автором на основі власних досліджень.

Особливо важливо провести опитування серед громади за умови розробки стратегії сталого розвитку чи за необхідності виявлення проблем у місті, які впливають на рівень задоволеності мешканців умовами проживання. [3]

Одна з причин підготовки профілю громади полягає у формуванні ключових питань і висновків, підтверджених даними статистики, які необхідні для подальших кроків планування. Це допомагає виявити нові та попередні заходи, з якими може бути погоджений розвиток, або дати сигнал зацікавленим сторонам про необхідність втручання, щоб зупинити небажані тенденції.

Саме відмінність у кінцевих користувачах цих документів актуалізує питання розробки методики формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади.

Під методикою формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади в контексті цієї наукової роботи мається на увазі сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення роботи зі збору, систематизації та узагальнення інформації, що охоплює всі важливі аспекти життєдіяльності й розвитку адміністративно-територіальної одиниці.

Методика формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади має визначати поняття профілю громади, послідовність його складання та структуру. [4]

Під профілем добровільно об'єднаної територіальної громади мається на увазі аналітичний документ, який містить аналітично-статистичну інформацію, подану у вигляді таблиць, графіків, діаграм та текстових коментарів, що характеризує різні аспекти життєдіяльності та розвитку громади; документ задає напрям можливої співпраці представників влади, бізнесу та громадського суспільства, вказуючи на галузі та сфери діяльності,

які потребують додаткової уваги та / або є пріоритетними / перспективними з позиції місцевого економічного розвитку. [5]

Поняття профілю громади є запозиченим з практики стратегічного планування країн Європейського Союзу, Канади, США, де розглядається як аналітичний документ, що містить комплексну й об'єктивну інформацію щодо місцевої економіки, її потенціалу, конкурентних позицій та перспектив розвитку. З огляду на те, що профіль громади є аналітичним документом та містить дані аналізу соціально-економічного розвитку громади в динаміці, його розробка, як правило, передусє процесу розробки стратегії. На законодавчому рівні України поняття профілю громади відсутнє. [6]

Головна мета аналітичного документа – надати відповіді на запитання:

- на якому етапі економічного розвитку перебуває громада;
- які вона має ресурси для досягнення стратегічної мети власного розвитку;
- які перспективи для підприємництва на території громади;
- чи цікава громада для потенційних інвесторів;
- чи є вона привабливою для донорських організацій.

Мета досягається за допомогою виконання таких завдань:

- проаналізувати структуру місцевої економіки, визначити взаємозв'язки між галузями виробництва, потенціалом та перспективами розвитку добровільно об'єднаної територіальної громади;
- оцінити місцеві показники та тенденції їх зміни, виявити успіхи й проблеми;
- порівняти місцеві показники з показниками інших подібних територіальних утворень, громадами-конкурентами, із середніми показниками регіонального та національного рівнів;
- виявити конкурентні позиції громади, місцеву та регіональну специфіку;

- виявити унікальні риси громади, які можуть стати відносними перевагами чи загрозами.

Профіль громади формується, як візитна картка громади. Його складання краще розпочинати відразу, як прийнято рішення про утворення добровільно об'єднаної територіальної громади. У наявності такого документа перш за все зацікавлені органи місцевого самоврядування новоутвореної адміністративно-територіальної одиниці, відповідно вони виступають ключовим суб'єктом складання профілю добровільно об'єднаної територіальної громади. Також вкрай важливо долучати до процесу представників бізнесових кіл, громадських організацій, фахівців з питань планування місцевого економічного розвитку. [7]

Подібність профілю громади та даних соціально-економічного аналізу полягає в дотичній інформації щодо історії муніципального утворення, географічного розташування, природно-ресурсного потенціалу, кліматичних умов, демографічної ситуації та ринку праці, особливостей економічного розвитку в динаміці, стану розвитку інфраструктури, розвитку підприємницького середовища, екологічної ситуації, системи управління місцевим розвитком. Бо такі дані регламентовані на законодавчому рівні як складова регіональних стратегій розвитку в частині опису основних тенденцій та проблем регіонального розвитку, а також як складова стратегій та планів соціально-економічного розвитку громад у частині аналітичної складової плану. [8]

Однак попри зазначену подібність, варто наголосити на їх відмінностях, що полягають, перш за все, у меті, з якою відбувається збір необхідної інформації, її подальшій обробці, систематизації та поданні в аналітичному документі, по-друге, відмінним є користувач чи зацікавлена сторона. Так, соціально-економічний аналіз служить вихідною інформацією для складання стратегії соціально-економічного розвитку громади, отже, його користувачами є члени робочої групи зі складання відповідного документа, іншим гравцям ринку ця інформація може не надаватися. Одночасно дані

комплексного і багатостороннього дослідження громади, вивчення її потенціалу, а саме дані соціально-економічного аналізу, є основою формування профілю громади. У свою чергу, профіль громади служить вихідною інформацією для прийняття гравцями ринку управлінського бізнес-рішення. Його користувачами є потенційні інвестори, мешканці, грантодавці тощо. Одна з причин підготовки профілю громади полягає у формуванні ключових питань і висновків, підтверджених даними статистики, які необхідні для подальших кроків планування. Це допомагає виявити нові та попередні заходи, з якими може бути погоджений розвиток, або дати сигнал зацікавленим сторонам про необхідність втручання, щоб зупинити небажані тенденції. [9]

Саме відмінність у кінцевих користувачах цих документів актуалізує питання розробки методики формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади.

Добровільно об'єднана територіальна громада після утворення являє собою сукупність потенціалів адміністративно-територіальних утворень, які увійшли до її складу. Формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади відбувається з урахуванням історичних, географічних, економічних, соціальних, екологічних, етнічних, культурних та інших особливостей розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць та здатності органів місцевого самоврядування вирішувати питання, які належать до їх компетенції, для задоволення потреб місцевого населення. [10]

Формування економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади має таку послідовності:

1. визначення суб'єктів, на яких покладатимуться обов'язки зі складання економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади;
2. формування масиву даних для аналізу;

3. проведення оцінки статистичних показників, обробка даних анкетування;
4. складання документа.

Основою для складання економічного профілю добровільно об'єднаної територіальної громади є офіційні дані Державної служби статистики, її територіальних органів, інформація структурних підрозділів органів місцевого самоврядування, дані місцевих підприємств та бізнес-асоціацій, інформаційні матеріали соціологічних опитувань, інтерв'ю тощо. Як джерело інформації може бути використана думка жителів громади (анкетування, опитування, громадські збори). [11]

Комплексна діагностика стану добровільно об'єднаної територіальної громади передбачає проведення трьох рівнів дослідження: статистичного, соціологічного та стратегічного. Статистичний аналіз передбачає аналіз стану громади за основними показниками статистичної звітності.

Соціологічний аналіз являє собою аналіз стану громади, що побудований на результатах опитування місцевих мешканців та місцевого бізнесу. Стратегічний аналіз являє собою аналіз стану громади, що побудований на врахуванні наявної інформації про громаду, тенденцій соціально-економічного розвитку в країні та світі, виявлення пріоритетів розвитку та демонструє готовність громади до змін.

Система показників, необхідних для проведення аналізу, визначається розробниками документа. У процесі підготовки розробники можуть використовувати картографічні, ілюстративні та інші матеріали, зокрема економіко-географічні карти та схеми, кадастрові карти, схеми та креслення, фотоматеріали території тощо.

Для аналізу необхідно бачити стійкі тенденції, отже, доцільна наявність показників не менше ніж за 5 років.

Формування масиву даних має ґрунтуватися на певних принципах. До них належать:

- виявлення інформаційних потреб і способів найбільш ефективного їх задоволення;
- об'єктивність відображення процесів господарювання, використання земельних, трудових та фінансових ресурсів;
- єдність інформації, яка надходить з різних джерел, виключення дублювання первинної інформації;
- розробка програм автоматизованого збору і обробки первинної інформації.

Важливим продовженням аналізу економіки громади, є оцінка внеску, який здійснюється різними групами суб'єктів підприємницької діяльності у розвиток території та громади.

Профіль громади – це аналітичний документ, що складається з набору даних, таблиць, графіків, діаграм і текстових коментарів, важливим є те, що профіль має не просто вміщувати масу статистичного матеріалу, а бути структурованим, мати візуальне сприйняття, інформація має легко аналізуватися, бути порівнюваною і поєднуватися між собою логікою зв'язків. [12]

У більш загальному вигляді пропонуються такі розділи профілю громади:

- загальна характеристика громади;
- місцеве економічне середовище;
- населення;
- ринок робочої сили;
- економічна інфраструктура;
- соціальна інфраструктура;
- фізична інфраструктура;
- урядування в громаді.

Отже, економічний профіль територіальної громади є важливим ключовим ресурсом для ухвалення управлінських рішень з оцінювання

соціально-економічного стану громади, виявлення негативних тенденцій розвитку, оцінки потенціалу, вибору пріоритетних напрямів змін, створення стратегії та залучення інвестицій. Інформація, закладена у профілі, може бути цікавою для потенційних інвесторів та бізнесменів, жителів міста та гостей.

1.2. Адміністративний устрій Андрушівської територіальної громади та особливості її функціонування

Місцеве самоврядування відіграє особливу роль у системі місцевих фінансів. Фінанси місцевого самоврядування є однією з форм і складовою фінансів місцевих органів влади, як в унітарних, так і в федеративних державах. Суб'єктом фінансової діяльності місцевого самоврядування є колектив людей, об'єднаний за територіальною ознакою, тобто територіальний колектив.

Територіальний колектив - являє собою визнану у праві місцеву спілку людей публічного характеру, формою організації місцевої влади. У Конституції України територіальний колектив названо територіальною громадою.

Територіальна громада - це сукупність громадян України, які спільно проживають у міському чи сільському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус. Поселення, яке має статус територіальної громади, наділяється певними правами (на відміну від просто територіальної одиниці). У першу чергу, це право на самоврядування. Місцеве самоврядування, згідно з Конституцією України, здійснюється територіальною громадою, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Органами місцевого самоврядування є сільські, селищні, міські ради та їхні виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради. Територіальні громади обирають відповідні ради.

Вони обирають сільського, селищного чи міського голову. Голова районної чи обласної ради обирається депутатами відповідної ради.

Конституцією України визначено основні функції територіальної громади. Стаття 142 Конституції України встановлює, що матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме й нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, які є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, які перебувають в управлінні районних і обласних рад. Територіальна громада не може бути засновником і учасником господарських товариств із додатковою відповідальністю, повних та командитних товариств. Територіальна громада в Україні як інститут лише формується. Вона поки що затиснута в загальнодержавну єдину організацію фінансової системи. У такій ситуації мало що залежить від діяльності самої громади, яка очікує лише на державу. Але держава не спроможна прийти всім на допомогу.

Андрушівська міська територіальна громада – громада в новоствореному Бердичівському районі Житомирської області, з адміністративним центром в місті Андрушівка.

Громада утворена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 711-р від 12 червня 2020 року «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Житомирської області» шляхом об'єднання Андрушівської міської та Антопільської, Бровківської, Волосівської, Гальчинської, Городківської, Зарубинецької, Каменівської, Лебединецької, Любимівської, Малоп'ятигірської, Миньковецької, Мостівської, Нехворощанської, Новокотельнянської, Павелківської, Яроповицької сільських рад ліквідованого Андрушівського району Житомирської області. [13]

Андрушівська міська територіальна громада розташована в південно-східній частині Житомирської області. Відстань до обласного центру

м.Житомир складає 45 км., до районного центру м.Бердичів – 47 км., до столиці України м.Київ – 176 км.

Площа громади складає 615,8 кв.км. Населення – 20232 особи, з них: міське – 8517 осіб, сільське – 11715 осіб. Динаміка чисельності мешканців Андрушівської громади має негативний характер. Це пов'язано з перевищенням показника смертності над народжуваністю та трудовою міграцією населення. Найбільша кількість зайнятих у громаді представлені у сільському господарстві та промисловості.

Переважну частину території громади складають високородючі ґрунти. В південно-західній частині переважають чорноземні, а в північно-східній – сірі лісостепові ґрунти. Є поклади корисних копалин, таких як пісок, глина, вапняк, торф, граніт, буре вугілля.

Серед найбільших річок, які протікають територією громади є р.Гуйва, р.Пустоха, р.Ірпінь. Клімат помірно-континентальний з теплим вологим літом та м'якою хмарною зимою.

Основа економіки Андрушівської територіальної громади – сільське господарство та переробна промисловість. В сільському господарстві переважає рослинництво – вирощують зернові, соняшник, кукурудзу, сою. Одне господарство займається тваринництвом і утримує 280 голів ВРХ з них 100 корів.

Економіка громади доволі різнопланова, але домінує агровиробництво (рослинництво), виробництво твердих сирів, виробництво хлібобулочних виробів, торгівля.

Зареєстровано та працюють 44 сільськогосподарських підприємств всіх форм власності з них 27 фермерських господарств.

Без формальної реєстрації працюють дрібні селянські господарства. На тепер вони розпорошені, кооперація між ними майже відсутня, нові аграрні технології якщо і застосовуються, то переважно стихійно. Дотримання фітосанітарних норм щодо виробленої продукції не здійснюється. За умови застосування відкладених норм Закону України від 23.12.1997 № 771 «Про

основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» вони не зможуть продавати свої товари на ринку, що є викликом для громади.

[14]

У сфері торгівлі та послуг домінує малий бізнес. Всього в громаді зареєстровано та діє біля 140 фізичних осіб-підприємців. Ще одна пов'язана проблема – значна частина мешканців громади фактично здійснюють свою економічну діяльність без реєстрації підприємництва (будівництво, ремонт транспортних засобів, лісопереробка, надання послуг транспорту, послуги таксі та інші), що негативно впливає на надходження податків до бюджету.

Вони також потребують допомоги зі сторони місцевої влади у вигляді консультативно-дорадчого супроводу, популяризації соціальної значимості підприємницької діяльності.

На тепер в громаді діє близько 177 об'єктів роздрібної торгівлі, кооперативний ринок. Заклади торгівлі різноманітні: продукти, промислові товари, запчастини, канцтовари, садівний матеріал та квіти, одяг, взуття. У Табл. 1.2 наведені найбільші магазини та їх асортимент.

Таблиця 1.2

Найбільші магазини в ОТГ. Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Назва	Асортимент
«Віва»»»	Продукти
«Аквамарін»	Продукти
«Будівельний двір»	Будівельні матеріали
«Новинка»	Одяг
«Робінзон»	Будівельні матеріали
«Брусиловські ковбаси»	Продукти
«Наш край»	Продукти
«Єва»	Побутова хімія та косметичні засоби

Також у громаді діють 18 закладів громадського харчування: з них в адміністративному центрі - 10 та 8 в сільських населених пунктах.

Крім того, в адміністративному центрі громади є майстерня з ремонту мобільних телефонів, 7 перукарень. Надаються послуги таксі та послуги з ремонту автомобілів всім мешканцям громади - їх 6 пунктів. Також є два приватні підприємці, які надають ритуальні послуги. У сільських населених пунктах суб'єктів надання вищезазначених послуг немає, відповідно мешканців обслуговуються в адміністративному центрі громади.

Серед побутових послуг не вистачає хімічного чищення текстильних та хутряних виробів, тобто ця ніша відкрита малого підприємництва в громаді.

На теренах громади діють 8 аптек та 3 ветеринарні аптеки, три автогазозаправні станції в місті Андрушівка. Тобто мешканці сільських населених пунктів переважно заправляють свою техніку в адміністративному центрі громади, що для віддалених сіл незручно.

На території громади діють три громадські організації мисливського-рибальського спрямування, які проводять успішну діяльність у сфері мисливства, але економічної діяльності не відображають у звітності.

На територіальній громаді діє чотири підприємства з іноземними інвестиціями, це підприємства промисловості ТОВ «Млин база», ТОВ «Андрушівський елеватор» та ТОВ «Андрушівський маслосирзавод». ТОВ «УКР-АГРО РТ» - сільськогосподарське підприємство з іноземними інвестиціями. Серед імпортерів сільськогосподарської продукції це ПП «Імпак», ТОВ «УКР- АГРО РТ», ТОВ СП «Спіка».

В Андрушівську районну філію Житомирського обласного центру зайнятості протягом 9 місяців 2021 року за пошуком роботи звернулись 1529 чол., сума виплаченої допомоги по безробіттю склала 13991,6 тис.грн. [15]

З початку року працевлаштовано 976 чол., з них 355 безробітних. Протягом звітного періоду пройшли професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації 146 чол.

Станом на 01.10.2021 року на обліку перебуває 683 безробітних. Інформацію про підприємства, що надають найбільше робочих місць можна побачити у Табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Найбільші роботодавці Андрушівської ОТГ

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у станом на 01.01.2021р.
ТОВ «Андрушівський маслозавод»	Виробництво твердих сирів	814
ПП Гринишин Є.Я.	Каменеобробка	
КНП ЦПМСД	Медичне обслуговування населення	100
ТОВ «Укр Агро РТ»	Сільське господарство	71
ФОП Койда С.Ю.	Виробництво хлібобулочних виробів	86
ТОВ «Млин база»	Оптова торгівля зерном	25
ТОВ «Андрушівський елеватор»	Оптова торгівля зерном	18
ДП «Попільнянський лісгосп»	Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості	
ТДВ фабрика «Восход»	Лісівництво та інша діяльність у лісовому господарстві	24
ПП «Імпак»	Сільське господарство	181
КНП «Андрушівська ЦРЛ»	Медичне обслуговування населення	280
Андрушівська міська рада	Орган місцевого самоврядування	94

Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Упродовж 9 місяців 2021 року було працевлаштовано 23 безробітних з компенсацією роботодавцю ЄСВ (єдиного соціального внеску), а загальна сума компенсації за звітний період складає 248,8 тис.грн. за працевлаштованих безробітних, в тому числі і в 2020 році.

Планові надходження бюджету на 2021 рік (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) становлять 177 506 093грн, в тому числі загальний фонд бюджету 172 929 639 грн., спеціальний фонд 4 576 400 грн.

Податкові надходження загального фонду становлять 98 934 200 грн., неподаткові надходження складають 849 000 грн., а офіційні трансфerti – 73 146 493 грн.

Основним джерелом доходів бюджету в поточному році є: податок та збір на доходи фізичних осіб - 60 212 200 грн., місцеві податки – 35 285 000 грн., (в т.ч. податок на майно – 12 330 000 грн., єдиний податок – 22 955 000 грн.). Доходи по КБКД 24060300 «Інші надходження» по загальному фонду заплановані в сумі 50 000 грн.

Сума запланованих офіційних трансфертів загального фонду становить 73 146 493 грн., з них базова дотація – 4 242 900 грн., дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я за рахунок відповідної додаткової дотації з державного бюджету – 1 742 400 грн., освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам – 64 596 200 грн., субвенція на здійснення переданих видатків у сфері освіти за рахунок коштів освітньої субвенції – 1 499 000 грн., субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету – 355 593 грн., інші субвенції – 13 900 грн., субвенція на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету – 696 500 грн.

Доходи спеціального фонду передбачені в сумі 4 576 400 грн., в тому числі: податкові надходження 28 000 грн., власні надходження бюджетних установ 1 378 000грн., субвенція на здійснення природоохоронних заходів –

3 170 400 грн. У Табл. 1.4 можна побачити найбільших платників податків.

Таблиця 1.4

Найбільші платники податків у громаді, що провадять економічну діяльність. Джерело: складено автором на основі джерела [16]

№	Назва	Всього сплачено податків станом на 01.10.21 р.	В т.ч. ПДФО
1	ТОВ «Андрушівський маслосирзавод»	22911,7	8985,6
2	ТОВ «Андрушівський елеватор»	526,3	206,3
3	ТОВ «УКР-АГРО РТ»	13823,0	7804,2
4	ПП «Імпак»	12064,9	6071,8
5	ДПЩ ранта НВМП «Антарія»	333,0	888,2
6	СФГ «Шателюк»	4444,0	284,8
7	СФГ «Демитра»	2749,1	566,1
8	ПОСП «Надія»	1840,8	861,9
9	СФГ «Ткаченки»	1678,1	228,1
10	ТОВ «Агро Андрушівка»	1635,9	323,7
11	ПОСП «Колос»	1067,3	336,6

В районі функціонує 15-ти закладів загальної середньої освіти, в яких навчається 2150 здобувачів освіти. Діє 2 заклади позашкільної освіти, в яких налагоджено роботу 17-ти гуртків з контингентом 718 вихованців та 1-Андрушівська районна дитячо-юнацька спортивна школа з контингентом – 261 учень.

В районі функціонує 15-ти закладів загальної середньої освіти, в яких навчається 2150 здобувачів освіти. Діє 2 заклади позашкільної освіти, в яких налагоджено роботу 17-ти гуртків з контингентом 718 вихованців та 1-Андрушівська районна дитячо-юнацька спортивна школа з контингентом – 261 учень.

Для задоволення освітніх потреб здобувачів освіти в громаді у 11 класах 5-ти навчальних закладів запроваджено профільне навчання, напрями якого: суспільно-гуманітарний, природничо-математичний, філологічний та технологічний. Ним було охоплено 245 школярів, що становить 90,1% від здобувачів освіти 10-11 класів.

Для задоволення освітніх потреб здобувачів освіти створена мережа гуртків за інтересами, курсів за вибором, факультативів, додаткових годин, поглибленого вивчення предметів. Відкрито 146 факультативних груп для 1430 здобувачів освіти. В школах працює 80 гуртків, якими охоплено 1100 здобувачів освіти.

В громаді функціонує 15 дошкільних навчальних закладів, які відвідує 568 дітей дошкільного віку, що становить 70% дітей віком від 1 до 6 років, які проживають на території міської територіальної громади. Вартість харчування однієї дитини в день становить 35 грн. 56 вихованців закладів дошкільної освіти харчуються безкоштовно, це діти-сироти, з малозабезпечених родин, діти батьки яких є учасниками ООС.

Первинна медична допомога жителям Андрушівської територіальної громади надається КНП «Центр ПМСД» Андрушівської міської ради до структури якого входять 5 АЗПСМ, 2 СЛА, 9 ФАП-ів та 3 ФП. При кожному лікувальному закладі діють денні стаціонари, розгорнуто 58 ліжок денного перебування хворих. В закладі працює 18 лікарів (7,1 посад сімейних лікарів на 10 тис. нас.) та 55 середніх медичних працівників (20,6 посад на 10 тис. нас.). Сімейними лікарями та педіатрами укладено 21996 декларацій з жителями громади, що становить 82,6%.

Основною метою діяльності підприємства є надання первинної медичної допомоги та здійснення управління медичним обслуговуванням населення, що постійно проживає (перебуває) на території Андрушівської міської територіальної громади, а також вжиття заходів з профілактики захворювань населення та підтримки громадського здоров'я. Проводиться активна робота по виконанню Урядової програми «Доступні ліки» щодо

відшкодування вартості лікарських засобів для лікування пацієнтів з серцево-судинними захворюваннями, цукровим діабетом другого типу та бронхіальною астмою.

Заклад пройшов акредитацію та отримав акредитаційний сертифікат I категорії. Отримано ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Вторинна ланка представлена КНП «Андрушівська міська лікарня» Андрушівської міської ради, структура якої включає стаціонар цілодобового перебування на 125 ліжок цілодобового перебування та поліклінічне відділення з кабінетами консультативного прийому лікарів-спеціалістів. Заклад включений до переліку закладів охорони здоров'я, які надають стаціонарну медичну допомогу пацієнтам з гострою респіраторною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2. В лікарні розгорнуто 72 ліжка для лікування даних пацієнтів. У 2020 році проліковано 238 хворих, померло – 13 пацієнтів, що склало 6,9% від всіх. [13]

Згідно штатного розпису в КНП «Андрушівська міська лікарня» штатних посад лікарів - 45,25, молодших спеціалістів з медичною освітою - 108,75, зайнято фізичними особами посад лікарів – 30, молодших спеціалістів з медичною освітою – 102. Укомплектованість штатних лікарських посад фізичними особами – 76,2%, укомплектованість штатних посад молодших спеціалістів з медичною освітою – 93,7%. [13]

Комунальними закладами охорони здоров'я з Національною службою здоров'я України укладено договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій на 2020 рік, проводиться робота щодо укладення договорів на 2021 рік. [8]

З метою надання соціальних послуг населенню створена та функціонує Комунальна установа «Центр надання соціальних послуг» Андрушівської міської ради.

Центр надає такі послуги, як догляд вдома, денний догляд, натуральна допомога, консультування, інформування, посередництво, представництво

інтересів, соціальна інтеграція та реінтеграція, екстрене (кризове) втручання, соціальний супровід сімей / осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, соціальний супровід сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, соціальна профілактика.

Отримувачами соціальних послуг Центру є: особи похилого віку; діти та особи з інвалідністю; малозабезпечені особи; особи, які мають невиліковні хвороби, хвороби, що потребують тривалого лікування / потребують паліативної допомоги; особи, яким завдана шкода пожежею, стихійним лихом, катастрофою, бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією; бездомні особи; особи, звільнені від відбування покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк; біженці / шукачі притулку; вразливі групи населення, особи / сім'ї, які перебувають у складних життєвих обставинах; сім'ї, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування; особи, постраждалі від домашнього насильства та торгівлі людьми; внутрішньо переміщені особи; національні меншини; діти та особи, які перебувають / перебували в спеціалізованих або інтернатних закладах. [17]

Для надання соціальних послуг у Центрі утворені такі структурні підрозділи (відділення): відділення соціальної роботи, мобільна бригада, відділення натуральної та грошової допомоги, відділення соціальних послуг за місцем проживання (вдома), відділення надання соціальних послуг в умовах денного перебування.

В Андрушівській міській раді діє 17 клубних установ, з них міський Будинок культури та 16 закладів культури – філій, які є структурними підрозділами міського Будинку культури: 7 Будинків культури, 7 Центрів дозвілля, 2 клуби; 12 бібліотек, в тому числі міська бібліотека для дорослих та дітей, 11 сільських бібліотек – філій, які є структурними підрозділами міської бібліотеки, Андрушівська школа мистецтв.

Для задоволення культурних потреб населення на території Андрушівської міської ради діє 115 клубних формувань, учасниками яких є

1053 жителів. 10 колективів художньої творчості носять звання «народний» та «зразковий». В міському Будинку культури діє 6 «народних» колективів та дитячий «зразковий» фольклорний ансамбль «Зернятко», 1 сільський колектив має звання «народний» - фольклорний ансамбль «Співуча родина» Будинку культури с. Антопіль. В дитячій школі мистецтв діють дитячий зразковий танцювальний ансамбль «Росяночка» та народний камерний хор «Небесна гармонія».

На території міської ради працює 8 майстрів народно – ужиткового мистецтва, що мають звання «Майстер народної творчості».

Бібліотечний фонд бібліотек Андрушівської громади нараховує 81788 примірників. Читачами є 5091 житель. Книговидача становить 70108 примірників.

На обліку знаходиться 103 об'єкти культурної спадщини, з них 70 пам'яток історії, 22 пам'яток археології, з них 1 Національного значення, 4 пам'ятки монументального мистецтва, 7 пам'яток архітектури, з них 1 пам'ятка Національного значення. Проводиться робота по укладанню нових договорів на пам'ятки культурної спадщини.

На території Андрушівської міської ради функціонує школа мистецтв у якій діють фортепіанний, народний, духовий, музично – теоретичний відділи, клас хореографії та вокально-хорового співу. Працюють підготовчі групи двох напрямків: «Початкове естетичне виховання» та «Початкове естетичне виховання. Хореографія». Учнями школи є 230 дітей. Навчальний процес забезпечують 19 викладачів. Плата за навчання становить від 70 до 130 гривень. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України в школі безоплатно навчається 61 дитина: з них діти сироти та позбавлені батьківського піклування, багатодітні сім'ї, діти з малозабезпечених сімей, діти батьки яких є учасниками АТО.

Зробимо висновок, що громада має гарну основу для свого економічного розвитку, що базується на сучасному сільському господарстві. Водночас вона потребує більшої диверсифікації (посилення інших напрямів), низка напрямів

потребують підтримки (не існують, або їх роль на тепер незначна): переробна промисловість, фермерство, дрібні сільгосптоваро-виробники (в т.ч. за допомогою кооперації), «зелений туризм». Необхідна також збільшення легалізації економічної діяльності ФОПів, зростання їхньої чисельності, розширення географії, переліку та обсягів надання побутових послуг, брендування та просування продукції, що виробляється на теренах громади.

РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СФЕРИ АНДРУШІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1. Види моделей та методів економічного профілю територіальної громади.

Сучасна модель місцевого економічного розвитку базується на капіталі знань та інтелекту і пов'язує тріаду понять «глобалізація – інновація – конкурентоспроможність території». Такий підхід обумовлений високими темпами розвитку окремих країн і високою концентрацією капіталу в певних територіях та містах. Висока мобільність капіталу та природне ринкове прагнення економіки до рівноваги спричиняють перетік капіталу від одних територій, міст, країн до інших, які були найбільш сприятливі і найбільш готові до зовнішніх інвестицій. У теперішньому періоді розвитку світової економіки це стосується всіх країн з ринковою економікою. Але, зрозуміло, в кожній країні є різне сприйняття та впровадження цих процесів, що і визначає рівень розвитку їх економіки. [18]

Успішність реалізації політики місцевого розвитку суттєво залежить від рівня наявних повноважень місцевих органів влади, а також системи балансу і розподілу повноважень між державним, регіональним (обласним) та місцевим (органами місцевого самоврядування) рівнями влади. Відомо, що високі параметри якості життя громадян та рівні розвитку економік найбільш розвинутих країн світу спричинені, зокрема, порівняно високим рівнем децентралізації та деконцентрації, тобто значним обсягом повноважень та відповідних ресурсів для їх реалізації, переданих (делегованих) державами на «регіональний» та «місцевий» рівні управління. [19]

Економіка майже завжди є найважливішою, ключовою площиною всіх стратегічних рішень, однак місцевий розвиток є чимось більшим, ніж місцевий економічний розвиток. Є два елементи місцевої дійсності: природне середовище і сама місцева громада. Рівновага розвитку та стану цих трьох

сфер – економічної, суспільної і природної, без домінування жодної з них і є, власне, сталим розвитком.

Сталий розвиток – це процес розбудови держави на основі узгодження і гармонізації економічної, соціальної та екологічної складових з метою задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь.

Кількість різних груп та зацікавлених сторін, які беруть участь у місцевому розвитку, в будь-якому суспільстві може бути дуже великою. Така велика кількість учасників може створювати складнощі з залученням усіх зацікавлених сторін до процесу планування.

Досвід показує, що чим більша кількість учасників, тим витратніша, триваліша і потенційно менш ефективна їх діяльність. З іншого боку, чим менша кількість учасників, тим менш рівноправною, менш прозорою та потенційно менш ефективною буде діяльність зі створення та реалізації стратегії. Тому важливо, щоб залучення зацікавлених сторін відбувалось із забезпеченням їх достатньої кількості та репрезентативності для даної громади. [20]

Для того, щоб чітко визначити коло зацікавлених осіб та умови, за яких вони погодяться взяти участь у процесі планування місцевого розвитку, можна скористатися моделлю «CLEAR» (див. Табл. 2.5)

Термін (акронім) CLEAR створено першими літерами англійських слів:

C-Can do – спроможність брати участь;

L-Like to – бажання до участі;

E-Enabled to – створення можливостей для участі;

A-Asked to – запрошення до участі;

R-Responded to – врахування точки зору, зворотній зв'язок.

Таблиця 2.5

Модель «CLEAR» Джерело: складено автором на основі власних досліджень

Фактори участі	Як це відбувається?	Політична дія місцевої влади
Здатність брати участь	Особисті ресурси, які представники громади мають і можуть запропонувати (знання, інформація, вміння публічно виступати, писати, організовувати заходи, заохочувати підтримку тощо, а також впевненість щодо їх використання), є суттєвими для забезпечення спроможності брати участь.	Побудова спроможності: конкретні заходи з підтримки та цілеспрямований розвиток соціального капіталу.
Бажання участі	Відданість участі потребує відчуття приналежності до громади(громад), відчуття довіри та приналежності до зв'язків та спільнот, створює можливості для людей співпрацювати разом та працювати ефективніше.	Відчуття спільності (громади), залучення громадян, соціальний капітал і громадянство.
Створення можливості для участі	Громадська інфраструктура – організація волонтерських, громадських дорадчих груп, організацій та мереж – створює (або блокує) можливості для участі.	Розбудова громадської інфраструктури для створення груп і організацій, здатних спрямовувати участь і сприяти їй.
Запрошення до участі	Мобілізація людей для участі (у прийнятті рішень) та очікування щодо їхнього внеску	Запровадження можливих способів участі громадськості та їх відкритість. Використання різних стимулів до розвитку, почуття обов'язку, постійність участі, цільові запрошення до участі.
Врахування точки зору	Люди готові брати участь, якщо відчувають, що до них прислухаються (не обов'язково погоджуються, але видно, що їхні точки зору враховуються / розглядаються).	Спроможність системи публічної політики та персоналу «відповідати» на потреби, зважувати різні точки зору, надавати зворотній зв'язок – важливо пояснювати, як рішення було прийняте і якою була роль особи чи спільноти.

При визначенні представництва в залучених групах треба враховувати місцеві соціальні, культурні, політичні та економічні особливості. Оскільки кожна громада має свої унікальні умови, кількість і представництво зацікавлених сторін різнитиметься, так само, як глибина і масштаб їхньої участі. Належним чином спланована участь зацікавлених сторін сприятиме підготовці рівноправної і всебічної стратегії розвитку громади на початковому етапі та її ефективній реалізації в подальшому. На практиці різні зацікавлені сторони залучаються на різних етапах. Одні – на етапі планування, інші – на етапі реалізації, деякі – під час моніторингу. Такі різні форми участі суб'єктів допоможуть уникнути дублювання функцій. Для визначення найкращого балансу кількості учасників, представництва та умов залучення потрібно належним чином провести планування колективної участі. [21]

Одним з цікавих і дедалі популярніших форматів залучення зацікавлених сторін в країнах розвинутої економіки з метою використання місцевого потенціалу для місцевого розвитку є використання добровільних «груп дій», що особливо актуально для сільських громад чи муніципалітетів з обмеженими ресурсами. Ця традиційна колективна модель місцевого економічного розвитку заслуговує на особливу увагу з огляду на її економічність та ефективність. Роботу зі сприяння МЕР в рамках моделі «групи дій», як правило, здійснюють спеціально створені волонтерські групи, що складаються з людей, які прагнуть розв'язати певну проблему чи дослідити певну можливість для МЕР у своїй громаді. За розв'язання численних проблем МЕР краще братися поступово, так би мовити, невеликими порціями, тобто підходити до розв'язання великих та складних питань (наприклад диверсифікація місцевої економіки) за допомогою невеликих, але керованих і поступових кроків (наприклад, залучення певного підприємства чи підтримка певної категорії підприємців).

На практиці «групу дій» створюють після того, як певну проблему чи можливість було визначено. Завдання «групи дій» – дослідити, окреслити можливі конкретні заходи та розв'язати проблему. Ключових учасників

залучають з муніципалітету / регіону з огляду на їх уміння, знання, інтереси, прагнення і зв'язки, необхідні для точного визначення проблеми та реалізації ухвалених рішень. Робота групи має короткостроковий характер, але її рішення орієнтовані на перспективу. Після того, як одне чи кілька рішень знайдено, групу розпускають. Цінність цієї моделі полягає не лише в тому, що вона дає змогу залучити широкий спектр місцевих зацікавлених сторін, але й у тому, що вона дає можливість оптимізувати обмежені бюджетні ресурси та зусилля громади для досягнення максимального ефекту. [22]

Головними інструментами аналізу даних економічного профілю є:

- розрахунок та використання питомих показників та співвідношень;
- аналіз тенденцій у часі (динаміка);
- бенчмаркінг.

Питомі показники та співвідношення – дуже зручні для аналізу. Такі співвідношення, як сальдо механічної міграції на 1000 мешканців, розмір площі житла на одного мешканця, кількість малих підприємств на 1000 мешканців, роздрібний товарооборот на одну особу в день, фонд розвитку бюджету міста на 1 мешканця, а також структура товарного експорту, структура прямих іноземних інвестицій за походженням, індекс старіння населення тощо є більш відчутними для сприйняття і показовими для оцінки, ніж абсолютні показники. Питомі показники і співвідношення краще використовуються як для аналізу тенденцій у часі, так і для бенчмаркінгу. [23]

Бенчмаркінг – це порівняльна оцінка показників профілю з аналогічними показниками в подібних (еталонних) територіальних одиницях, які конкурують за робочі місця та інвестиції, а також із середніми показниками на рівні району, області та країни. При вивченні характерних особливостей місцевої економіки її слід порівнювати із ситуацією в інших громадах у регіоні та державі.

Застосування бенчмаркінгу в профілі громади для порівняння питомих показників, співвідношень та тенденцій змін у часі найкращим чином дозволяє

вивчити та оцінити соціально-економічну ситуацію на території, позиціонувати громаду серед інших, побачити найслабші та найсильніші місця, визначитися з планами та пріоритетними потребами щодо змін.

Використання бенчмаркінгу дозволяє об'єктивно виявити слабкі та сильні місця у громаді. Для успішного використання інструменту бенчмаркінгу дуже важливо:

- вибрати громади, з якими будуть порівнюватися показники, співвідношення та тенденції (краще, коли це громади-конкуренти, а також кращі громади в регіоні);
- застосувати лише порівнювані показники (питомі), співвідношення та тенденції змін у часі;
- вибирати ті статистичні та аналітичні дані, які найкращим чином відображають ситуацію в економіці та громаді.

Аналіз тенденцій у часі (динаміка) потребує збору одного типу даних, принаймні для двох точок у часі. Треба уважно поставитися до вибору таких часових інтервалів, вони повинні бути достатньо тривалими для того, щоб відстежити важливі зміни. При аналізі абсолютних величин краще обмежитися ключовими демографічними та економічними показниками (кількість населення, зайнятість, кількість СГД, кількість великих та малих підприємств, експорт/імпорт та їх сальдо, обсяги реалізації продукції тощо).

Зробимо висновок, що профіль територіальної громади є важливим ключовим ресурсом для ухвалення управлінських рішень з оцінення соціально-економічного стану території, виявлення негативних тенденцій розвитку, оцінки потенціалу, вибору пріоритетних напрямків змін, створення стратегії та залучення інвестицій.

2.2. Напрями удосконалення економічного профілю Андрушівської територіальної громади

Кожна територіальна громада завжди має багато проблем, які вимагають вирішення. Деякі з них є особливими та притаманними лише конкретній

громаді, але частина, як правило, є характерною для більшості міст регіону чи навіть більшості міст країни. Це слід враховувати. Ми також маємо розуміти, що, з огляду на обмеженість ресурсів, неможливо одночасно вирішити всі проблеми. Потрібно починати з найгостріших проблем, з тих, що найбільш негативно впливають на громаду і гальмують її розвиток. Визначення критичних питань (пріоритетних напрямків) надасть можливість зосередити увагу лише на проблемах, які є найважливіші, і, одночасно, найсуттєвіші для формування нового тренду розвитку, тобто на розв'язання яких буде спрямований власне стратегічний план.

На жаль, не існує найкращого способу визначення критичних питань – це процес прийняття рішення шляхом селекції, через вибір альтернатив. Він потребує багато часу, перегляду великого обсягу аналітичного матеріалу та детального обговорення, яке треба заохочувати, щоб урахувати інтереси різних груп громади, які представлені у комітеті. Разом з тим, досягнення консенсусу є дуже важливим. І тут велику роль відіграє залучений консультант (група консультантів), який модерує процес і допомагає розв'язати спірні питання завдяки отриманій інформації з проведених досліджень та досвіду вирішення подібної проблеми у інших містах. Аналіз профілю громади, результатів опитування бізнесу та проведеного SWOT-аналізу) будуть хорошими помічниками для вибору пріоритетних напрямків чи критичних питань стратегії розвитку.

Формування бюджету та розвиток напрямків економічного профілю має надзвичайно важливе значення для повноцінного функціонування територіальних громад, оскільки воно забезпечує інвестування бюджетних коштів в інфраструктуру місцевого господарства, покращення благоустрою, підвищення якості надання локальних послуг і в кінцевому результаті впливає на зростання місцевої економіки, збільшення кількості робочих місць та підвищення податкоспроможності території. Тому питання формування і використання бюджету розвитку місцевих бюджетів в Україні, вивчення складу

і структури джерел доходів та витрат є надзвичайно актуальною і потребує дослідження. [24]

Можливі пріоритетні напрямки розвитку:

- залучення інвестицій в територію, розвиток малого і середнього бізнесу;
- розбудова інфраструктури для розвитку бізнесу;
- підвищення інноваційного потенціалу місцевої економіки;
- зростання конкурентоспроможності громади, розвиток туризму;
- покращення комунальної інфраструктури;
- покращення благоустрою міста;
- розвиток інформаційних технологій та електронного врядування;
- налагодження міжмуніципального співробітництва;
- удосконалення системи муніципального управління. [25]

Головною метою програми розвитку економічного профілю Андрушівської ОТГ є створення умов для стійкого економічного зростання та удосконалення механізмів управління розвитком громади на засадах ефективності, відкритості та прозорості, посилення інвестиційної та інноваційної активності, забезпечення належного функціонування транспортної та комунальної інфраструктури, дотримання високих екологічних стандартів та внаслідок цього підвищення рівня життя мешканців громади. [26]

Дослідження та опитування визначили головні стратегічні пріоритети Андрушівської ОТГ:

- необхідність забезпечення повноти сплати суб'єктами господарювання податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету міської територіальної громади.
- формування інвестиційно-привабливого клімату для розвитку малого і середнього бізнесу;

- розвиток приватного підприємництва та малого бізнесу, створення нових робочих місць;
- розвиток середовища для самореалізації молоді.

Також фінансовим органам немає необхідності у розрахунку обсягів доходів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів і що не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів (власних доходів). Відміна такого поділу свідчить про те, що органи місцевого самоврядування отримали більшу самостійність у розподілі коштів місцевого бюджету. Обмеження існують лише в частині наданих трансфертів - субвенцій, які мають цільове призначення і можуть використовуватися лише на визначені цілі - освіту, охорону здоров'я, соціальний захист та ін. Така ситуація значно покращила фінансування житлово-комунальної сфери, на потреби якої раніше можна було використовувати лише власні доходи, тоді, як сьогодні такої залежності немає. [27]

У бюджетному законодавстві витрачання коштів бюджету розвитку місцевого бюджету дозволено за такими напрямками:

- 1) погашення місцевого боргу;
- 2) капітальні видатки, включаючи капітальні трансфери іншим бюджетам (крім капітальних видатків, що здійснюються за рахунок окремих надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів);
- 3) проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки, що підлягає продажу відповідно до статті 128 Земельного кодексу України, за рахунок авансу, внесеного покупцем земельної ділянки;
- 4) підготовка земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них державної (до розмежування земель державної та комунальної власності) чи комунальної власності для продажу на земельних торгах та проведення таких торгів;
- 5) платежі, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань Автономної Республіки Крим чи територіальної громади міста;

6) розроблення містобудівної документації на місцевому та регіональному рівнях. [28]

Адміністративна та фінансова децентралізація відкрила для громади нові можливості у стимулюванні економічного розвитку. Головною метою громади щодо економічного розвитку є формування Андрушівського ОТГ, як впливового центру розвитку сучасних агротехнологій, а також виробництва екологічно чистих харчових продуктів, іншої продукції та послуг сільського походження, відкритий до інвестицій та міжнародних зв'язків, яку пропонується досягти через реалізацію наступних заходів:

1. Створення організаційних передумов для розвитку економічного потенціалу громади та залучення інвестицій.
2. Підвищення доданої вартості сільськогосподарської продукції, розширення виробництва екологічно-чистих продуктів харчування.
3. Урізноманітнений розвиток агропромислового комплексу на засадах сучасних агротехнологій та екологічної відповідальності.
4. Підтримка неаграрних видів економічної діяльності, в тому числі багатоаспектного туризму, який спирається на місцевий потенціал. [29]

У програмі економічного розвитку запропоновано 4 проектних ініціативи які відповідають меті економічного розвитку громади. Також, важливим напрямком удосконалення може стати інвестування коштів у власний економічний розвиток. Це може забезпечити:

1. ефективну реалізацію внутрішнього економічного потенціалу громади
2. створення умов для притягнення нових ресурсів, відповідно до вже існуючих конкурентних переваг (розповсюдження інформації про вже реалізованих успішних проектів)
3. розбудова інфраструктури підтримки бізнесу: індустріальні парки, бізнес-інкубатори, консультативні центри
4. проведення маркетингу території
5. розробка документів планування просторового розвитку (на

основі GIS): зонування, генеральні плани забудови.

Ці проекти у своїй сукупності формують програму місцевого економічного розвитку Андрушівської громади, яка покликана спростити реалізацію завдань стратегічного розвитку та сприяти його підтриманню на засадах сталості у довгостроковій перспективі. [30]

Наведений перелік проектних ініціатив не є вичерпним і може змінюватися відповідно до кон'юнктури ринку, фінансових можливостей громади, появи ідей щодо диференціації місцевої економіки та нових бізнес-ідей сформульованих Радою з питань місцевого економічного розвитку.

Рада з питань економічного розвитку є тимчасовим консультативно-дорадчим органом Кабінету Міністрів України, що утворюється з метою вивчення проблемних питань, пов'язаних з реалізацією державної політики у сфері економічного розвитку, забезпечення координації дій центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо визначення механізмів реалізації державної політики з питань економічного розвитку. [31]

Основними завданнями Ради є:

- сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади, громадянського суспільства, суб'єктів господарювання з питань економічного розвитку та підготовка рекомендацій щодо формування і реалізації державної політики у сфері економічного розвитку;
- визначення шляхів, механізмів та способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у сфері економічного розвитку;
- формування пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази з питань економічного розвитку, механізмів організаційної, адміністративної та фінансової підтримки інституцій;
- розроблення пропозицій для реалізації сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері економічного розвитку;
- вивчення пропозицій інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання та суб'єктів інноваційної діяльності щодо

Рада у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції і законів України, актами Кабінету Міністрів України.

Можемо зробити висновок, що бюджет розвитку є важливою складовою місцевого бюджету та інструментом реалізації інвестиційних та інноваційних інфраструктурних проектів органів місцевого самоврядування. Кошти цього бюджету спрямовуються на капітальний ремонт, розбудову та реконструкцію об'єктів місцевої соціально-культурної сфери та житлово-комунального господарства та формують місцеву інфраструктуру.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного нами дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1. В Україні, як і в інших країнах світу, активно розвивається та запроваджується стратегічний підхід до планування сталого територіального економічного розвитку. Це пов'язано з перевагами даного методу для всіх основних учасників цього процесу. Нині суттєво видозмінюються функції, що реалізуються під час планувального процесу, зазнає змін сама роль планування у системі місцевого управління. Воно все більше стає інструментом підвищення конкурентоспроможності територій і регіонів, засобом згуртування різних суб'єктів територіального розвитку навколо нових цінностей і довгострокових пріоритетів. Така активізація планувальної діяльності, з одного боку, є закономірним етапом розвитку регіонів та окремих територій, з іншого — намаганням регіонів знайти адекватні інструменти, які б допомагали відповісти на виклики сучасного глобалізованого світу, коли істотно пришвидшуються різноманітні зміни, в тому числі політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні. Отже, стратегія розвитку економічного профілю територіальної громади це чітко визначені мета і цілі розвитку, а також необхідні засоби для досягнення цих цілей.

2. Андрушівська ОТГ була створена шляхом ліквідації Андрушівського району Житомирської області та об'єднання Андрушівської міської та Антопільської, Бровківської, Волосівської, Гальчинської, Городківської, Зарубинецької, Каменівської, Лебединецької, Любимівської, Малоп'ятигірської, Миньковецької, Мостівської, Нехворощанської, Новокотельнянської, Павелківської, Яроповицької сільських рад. Об'єднання громад передбачало, в першу чергу, отримання органами місцевого самоврядування додаткових повноважень та фінансових ресурсів, зменшення впливу місцевих органів виконавчої влади на розподіл коштів державного бюджету, зокрема, освітньої та медичної субвенції. Громади матимуть змогу самі вирішувати питання функціонування об'єктів соціальної сфери та

пріоритетності використання власних коштів. На даний час це все здійснюють відповідні підрозділи районної державної адміністрації, а також районна рада. Крім того, ОТГ мають значну підтримку від держави, отримуючи відповідні кошти з державного бюджету на свій розвиток.

3. У результаті проведених досліджень можу запропонувати методику формування економічного профілю добровільно об'єднаної як сукупності взаємопов'язаних способів та прийомів проведення аналітичної роботи зі збору, систематизації та узагальнення інформації, що охоплює всі важливі аспекти життєдіяльності й розвитку адміністративно-територіальної одиниці. Об'єктом цієї методики є економічний профіль громади як аналітичний документ, що містить аналітично-статистичну інформацію, подану у вигляді таблиць, графіків, діаграм, яка характеризує різні аспекти життєдіяльності та розвитку громади. Документ задає напрям можливої співпраці представників влади, бізнесу та громадського суспільства, вказуючи на галузі та сфери діяльності, які потребують додаткової уваги та / або є пріоритетними з позиції економічного розвитку. Методика визначає послідовність складання аналітичного документа та його структуру.

4. Сталий розвиток не може відбуватися без економічного розвитку. І хоча економічний розвиток сам по собі не гарантує соціального благополуччя, якості життя, збереження життєдіяльності та екологічної безпеки, без економіки вони взагалі неможливі. Рівноцінна присутність економічної, соціальної та екологічної складової забезпечує сталість розвитку, його збалансованість та повноцінність. Цікавим прикладом на шляху сталого розвитку територіальних громад можуть бути проекти ревіталізації, на виконання яких ЄС виділяє кошти і які провадять країни – члени ЄС. Для нас такі проекти зазвичай сприймаються як проекти на відновлення застарілої інфраструктури (історична архітектура, закинуті замки, будинки, парки, тощо). Згідно з правовими документами ЄС, кошти на проект ревіталізації можуть бути виділені за умови, коли, по-перше, об'єкт, цінний для громади, підлягає відновленню і включає компоненту покращення інфраструктурної

складової, по-друге, цей об'єкт повинен бути використаний для зростання економічної активності у громаді, і третє – проект повинен містити соціально-екологічну компоненту: підвищувати рівність доступу членів громади до спільної послуги чи підвищувати рівень екологічної безпеки та здоров'я мешканців. Поняття «ревіталізація» не є тотожним терміну «капітальний ремонт». Це відновлення не лише технічне, а ще й соціальне та культурне.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. [Реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в контексті становлення громадянського суспільства \(researchgate.net\)](#)
2. [Про добровільне об'єднання ... | від 14.05.2020 № 157-VIII \(rada.gov.ua\)](#)
3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>
4. Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 № 79 (у редакції наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27 грудня 2018 року № 373).
5. Від перспективного плану до стратегії розвитку громади (через призму досвіду об'єднаних територіальних громад Хмельниччини) / Ткачук А.Ф. – К.: ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2018.
6. Берданова О.В., Вакуленко В.М., Валентюк І.В., Ткачук А.Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. 2017. 121
7. ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД [untitled \(auc.org.ua\)](#)
8. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017
9. Участь молоді в управлінні громадами / авт.-уклад. О.В. Кулініч, Д.С. Барінова, В.В. Нестеренко. – Х. : Харківський відокремлений підрозділ Центру розвитку місцевого самоврядування, 2018.

10. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
11. Ткачук О.М. Бізнес-культура : [навч. посіб.] / О.М. Ткачук. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2013.
12. Офіційний сайт Асоціація міст України та громад [Електронний режим] – Режим доступу : <http://www.auc.org.ua>
13. Документ Андрушівської ОТГ програма 2020
14. Зіновчук В.В. Чи очікувати Україні на кооперативний бум? // 364 Кооперативні читання: 2018 рік: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Житомир, 2018.
15. Документ Андрушівської ОТГ економіка
16. Документ Андрушівської ОТГ програма 2021
17. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016-2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.
18. Адміністративно-територіальний устрій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B9
19. Офіційний сайт Децентралізація в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/> (дата звернення 07.12.2018)
20. Разумова Г. В. Головні аспекти реалізації державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації / Г. В. Разумова, Е. З. Сорсорян // Економічний простір: Збірник наукових праць. – №132. – Дніпро: ПДАБА, 2018. – С. 83-94. DOI 10.30838/P.ES.2224.240418.83.53

21. Формування та реалізація державної молодіжної політики в Україні в умовах децентралізації – Тернопіль: ТОВ «Терно-граф», 2017[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.dsmsu.gov.ua/media/2017/11/16/9/Derjavna_dopovid_za_pid_sy_mkami_2016_roky.pdf
22. Бабій В.В., Скоробагатько А.В. Основні проблеми об'єднаних територіальних громад / В.В. Бабій, А.В. Скоробагатько// [Електронний режим] – Режим доступу: <http://www.er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/33238/1/Бабій,%20Скоробагатько.pdf>
23. ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 2020 [4.pdf \(duan.edu.ua\)](#)
24. П. С. Єщенко. Від депресії до активізації зростання в економічній і соціальних сферах України. Науковий журнал «Економіка України». – 2018.
25. Звонар В.П. SMART-громада як соціально-економічний феномен / В.П. Звонар // Demography and Social Economy, 2017
26. Документ Андрушівської ОТГ програма 2022
27. Соціальний захист населення: статистичний збірник / Відповідальний за випуск О. О. Кармазіна. - Державна служба статистики України, 2017.
28. Стратегія розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
29. Децентралізація управління: переваги і ризики в умовах України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.novageografia.com/vogels139-1.html>
30. Документ дані для соціально-економічного аналізу стратегії розвитку Андрушівської об'єднаної територіальної громади за 2021 рік
31. Костюкевич Р.М. Проектне управління в системі стратегічного планування об'єднаних територіальних громад [Текст] / Р.М. Костюкевич, О.М. Мандзюк // Управління розвитком складних систем. – 2016

32. Христина Патицька. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: МЕХАНІЗМИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА АКТИВІЗАЦІЇ [ПЕРЕЛІК \(ird.gov.ua\)](http://ird.gov.ua)

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Пастовенський Сергій Олегович, повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Розроблення економічного профілю територіальних громад» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«05 » червня 2022 року _____ (підпис)

Згода

Я, Пастовенський Сергій Олегович, цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему. «Розроблення економічного профілю територіальних громад», несучи повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«05» червня 2022 року

Пастовенський С.О.

Підпис